OBSAH

1. ÚVOD

1.1 Motto
1.2 Tento manuál

2. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

2.1 Modul Doplňování údajů
2.2 Modul ONLINE katalog
2.3 Modul Výpůjční protokol
2.4 Modul Evidence periodik
2.5 Modul Elektronické MVS
2.6 Modul Analytický popis
2.7 Modul Statistika
2.8 Modul Regionální databáze
2.9 Modul Výměnné soubory
2.10 Informační modul - Adresář firem
2.11 WWW Server LANius
2.12 LANius R - Revizní modul

3. VÝZNAM A VÝHODY SÍŤ. USPOŘÁDÁNÍ

4. VÝZNAM A VÝHODY ČÁRKOVÉHO KÓDU

5. ZÁKLADNÍ POŽADAVKY SYSTÉMU

5.1 Server
5.2 Pracovní stanice
5.3 Obecné požadavky
5.4 Ostatní technické vybavení systému

6. VŠEOBECNÉ PROVOZNÍ POKYNY

6.1 Základní pravidla a návyky
6.2 Zásady práce s tiskárnou
6.3 Zapnutí české klávesnice
6.4 Základní pravidla pro síť WINDOWS 9x
6.5 Zálohování dat
6.6 Oprava indexů po Resetu či vypnutí PC

7. OBECNÝ POPIS OVLÁDÁNÍ

7.1 Popis základních prvků ovládání
7.1.1 Menu - nabídka
7.1.2 Dialogová okna
7.1.3 Hlášení a zprávy
7.2 Ovládání menu a oken
7.2.1 Menu - ovládání myší
7.2.2 Menu - ovládání klávesnicí
7.2.3 Dialogová okna - ovládání myší
7.3 Ovládání jednotlivých prvků
7.3.1 VÝBĚR
7.3.2 TLAČÍTKO
7.3.3 PŘEPÍNAČ
7.3.4 VOLIČ
7.3.5VSTUPNÍ POLE

8. VOLBY SYSTÉM

8.1 Čeština do tiskárny
8.2 Kalkulačka
8.3 Lokální nastavení tiskáren
8.3.1 Popis funkce
8.3.2 Popis ovládání
8.4 Volba typu tiskárny
8.5 Exit
8.6 Přechod do ostatních modulů

9. VOLBY EDIT

9.1 Označ údaj CTRL+A
9.2 Ulož údaj CTRL+C
9.3 Zapiš údaj CTRL+V
9.4 Vymaž údaj CTRL + U

10. VOLBY ZÁZNAM

10.1 Jdi na
10.2 Smazat
10.3 Kolik ?
10.4 Opravit vše

1. ÚVOD

1.1 *Motto*

Knihovna je pracoviště, vyznačující se velkým tokem informací, které se musí přehledně a účelně zpracovávat. Pro racionální práci v knihovnách je nezbytné informace o dokumentech zpracovávat s cílem snadno získat potřebné údaje v co nejkratší době. Neméně důležité však je, aby tyto údaje byly snadno dostupné i zákazníkům, tj. čtenářům.

Pouze ty knihovny, které poskytnou úplné, ale zároveň přehledné informace o svých fondech, budou mít spokojené čtenáře.

Předpokladem pro zefektivnění práce knihovníků je podle všeobecného názoru využití výpočetní techniky. Zejména osobní počítače jsou dnes výkonově, ale i cenově dostupnou možností jak tuto situaci řešit. Otázkou zůstává, co tyto počítače oživí a přinutí je sloužit knihovníkům. Tímto prostředkem je počítačový program či celá sada programů, které více či méně úspěšně pomáhají při práci v knihovnách. Mezi tyto programy patří i popisovaný knihovní systém LANius.

1.2 *Tento manuál*

Tato příručka podává základní informace o integrovaném knihovním systému LANius. V první části příručky jsou popsány jednotlivé samostatné části systému - moduly. Dále manuál popisuje základní vlastnosti a výhody systému LANius, technické požadavky a síťové prostředí ve kterém systém může pracovat. Hlavní částí příručky je popis uživatelského prostředí systému a zejména popis všech standardních ovládacích prvků. Následuje popis funkcí a režimů společných pro většinu modulů.

Pro zkušenější uživatele, kteří běžně používají počítač a znají ovládání pomocí myši doporučujeme z této příručky pouze statě o práci v síti, zálohování dat a řešení havarijních stavů. Tato část příručky nazvaná VŠEOBECNÉ PROVOZNÍ POKYNY je nejzávažnější a její pominutí a neznalost může způsobit uživateli později vážné problémy.

2. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

Knihovní systém LANius je soubor programů, pracujících na osobním počítači PC nebo skupině těchto počítačů, spojených v síti. V tomto systému jsou zahrnuty všechny základní pracovní činnosti, prováděné běžně v knihovnách. Systém využívá několika moderních možností výpočetní techniky k zjednodušení a zrychlení práce, zejména možnosti práce více knihovníků současně se stejnými záznamy a podstatné zjednodušení výpůjční služby díky technologii čárkového kódu.

Knihovní systém vyvíjí firma **LANius s.r.o** v úzkém kontaktu s **Okresní knihovnou v Táboře**, kde je systém testován a využíván. Díky tomu lze tvrdit, že vzniká speciálně pro používání ve veřejných knihovnách či knihovnách obdobného typu. Oproti některým jiným knihovním systémům neobsahuje nevyužitelné části, které často velice komplikují přehlednost a použitelnost programu v běžné knihovnické praxi.

Velký důraz ze strany knihovníků byl a je kladen na snadnost a intuitivnost používání programů, zejména při vkládání a manipulaci s daty. Proto základní a velice oblíbený nástroj pro práci s knihovním systémem LANius je myš. Zbavuje knihovníka nutnosti přemýšlet, kterou klávesu má či nemá v daném okamžiku stisknout.

Knihovní systém řeší řadu základních i speciálních činností, které na sebe navazují nebo jedna druhou ovlivňují. Společná pro ně však je práce s určitou množinou dat - informací. Protože určité skupiny prací jsou úzce časově či obsahově blízké, jsou sdruženy a zpracovány jedním programem, který nazýváme modul.

Každý z modulů se chová jako samostatný program se všemi potřebnými volbami. Důležité však je, že všechny moduly pracují nad společnou datovou základnou a jsou tedy úzce svázány. Znamená to, že změna dat v jednom modulu se projeví na příslušných místech v ostatních modulech. Přitom je možné používat jeden či více modulů samostatně s možností postupné kompletace celého systému.

Knihovní systém LANius je v současné době také připraven poskytovat nové, moderní služby komunikace mezi knihovnami celé republiky. Spojení je řešeno pomocí připojení ke světové počítačové síti INTERNET.

V roce 1995 vznikl základ souborného katalogu SKAT, který umožňuje knihovnám uspokojovat náročné požadavky čtenářů. Dnes, v roce 2001, již obsahuje více než 150 tisíc titulů naučné literatury z více než 125 veřejných knihoven České republiky. Každý uživatel knihovního systému LANius se může podílet na jeho tvorbě a zejména využívat uložené informace.

2.1 *Modul Doplňování údajů*

Je základní částí celého knihovního systému. Tento modul zabezpečuje vkládání a údržbu informací o fondech knihovny. Jeho hlavní vlastností je možnost vkládání záznamů o dokumentech z mnoha pracovišť najednou. Efektivnost práce zajišťují slovníky autorů, původců, nakladatelství, edic a klíčových slov. Mimo hlavní knižní fond umožňuje režim zpracovávat regionální a doplňovací (výměnný) fond. Eviduje však i hudebniny a v rozšířené verzi i AV média. V současné době je také aktuální možnost tvorby a evidence objednávek, proto je součástí modulu propracovaný akviziční režim. Již tento samotný, základní modul velmi usnadňuje namáhavou a časově náročnou práci knihovníků v oddělení doplňování a zpracování fondů.

2.2 *Modul ONLINE katalog*

Tento modul řeší vlastní využívání uložených informací. Umožňuje vyhledávání libovolných údajů o fondech. Jeho předností je jednoduchá metoda zadávání dotazů. Výsledky vyhledání jsou pak k dispozici na obrazovce nebo v několika variantách na tiskárně v podobě sestav. Ve všech případech zobrazení výsledků jsou používány záznamy, zpracované podle knihovnických pravidel a norem. Tento modul pracuje ve dvou základních režimech. První z nich je určen pro knihovníky a umožňuje vyhledávání všech sledovaných údajů a jejich kombinací. Používá speciální dotazovací formulář, pomocí kterého lze zadat i nejsložitější kombinované dotazy relativně přehlednou formou. Druhý režim, určený pro vyhledávání dle požadavků čtenářů, nahrazuje dosavadní lístkové katalogy. Je řešen tak, aby byl snadno použitelný i čtenářem laikem.

2.3 *Modul Výpůjční protokol*

Je to modul, který podstatně ulehčuje namáhavou a na přesnost náročnou práci v půjčovnách. Umožňuje vkládání, opravy a vyhledávání údajů o čtenářích a výpůjčkách. Zároveň obsahuje režim tisku štítků čárkového kódu určeného pro evidenci čtenářů. Základní funkcí modulu je vlastní provádění a evidence výpůjček. Identifikace čtenáře, půjčených a vrácených dokumentů se provádí pomocí technologie čárkového kódu. Při práci v tomto modulu je ruční vstup evidenčních čísel nahrazen spolehlivým snímačem čárkového kódu - scannerem. Modul obsahuje také navazující funkce, jako je tvorba statistických výkazů, tisk upomínek a v neposlední řadě pak komfortní rezervaci dokumentů. V OK Tábor je modul v běžném provozu od ledna 1993.

2.4 *Modul Evidence periodik*

Slouží k automatizaci denní evidence došlých periodik pro vlastní okresní nebo městskou knihovnu, a také pro evidenci a odběru periodik v dalších knihovnách, například v metodickém obvodu. Dovoluje získat okamžitý přehled o počtu došlých čísel periodik. Řeší informace o předplatném, o placení faktur a o dodavateli. Dle běžné knihovnické praxe umožňuje kompletaci periodik pro pozdější půjčování. Podobně jako u knih jsou periodika označována čárkovým kódem pro automatizovaný výpůjční protokol. Současně může modul poskytnout čtenáři informace, zda je určité periodikum odebíráno a jaké je poslední došlé číslo. Knihovnicím vytváří základní podklady pro urgence nedodaných čísel periodik. Samozřejmostí jsou statistické přehledy a údaje o evidovaných periodikách a součty předplatných.

2.5 *Modul Elektronické MVS*

Tento modul řeší posílání žádanek mezi-knihovní výpůjční služby MVS pomocí elektronické pošty (e-mail) sítě INTERNET. Modul je úzce napojen na modul výpůjční protokol a proto kromě odesílání žádanek MVS umožňuje posílání elektronickou poštou i upomínky čtenářům a oznámení o rezervovaných dokumentech. Předpokladem fungování je připojení síti INTERNET alespoň pomocí telefonní linky a instalovaný modul Sdílené katalogizace nebo WWW modul. Forma žádanky MVS – mailu odpovídá volitelně jedné ze tří variant akceptovaných v knihovnách v ČR. Je to varianta NK ČR, STK a SVK.

2.6 *Modul Analytický popis*

Modul vychází z původního rešeršního systému TYPHOON III, který byl na několika knihovnách využíván. Zpracovávaný záznam však nyní obsahuje kompletní soubor údajů pro popis článků periodik, včetně anotace neomezeného rozsahu a deseti klíčových slov. Modul dovoluje vyhledávání dle všech ukládaných informací (včetně anotace) ve dvou přístupech: pro knihovníka a ONLINE pro čtenáře. Tiskové výstupy jsou koncipovány podle nové normy, respektující mezinárodní směnitelnost. Modul obsahuje rovněž možnost importu a exportu dat, zpracovávaných v jiných knihovnách, používajících LANius. Zdrojem dat však mohou být také dokumenty textových editorů, včetně moderních v grafickém prostředí WINDOWS. V současné době je v provozu i souborný katalog článků www.skat.cz automaticky doplňovaný každé 2 hodiny. Přispívající knihovny mají jeho lokální verzi na své síti k dispozici pro své čtenáře.

2.7 *Modul Statistika*

Tento modul zpracovává dvě hlavní oblasti statistiky knihoven. Je to statistický deník té knihovny, která používá knihovní systém LANius ve svém provozu a celoroční statistické výkazy a jejich sumáře pro požadovaný region (metodický obvod). Režim statistický deník umožňuje průběžně zjišťovat stav sledovaných ukazatelů za jednotlivá oddělení i za celou knihovnu v libovolných časových obdobích, chybně vložené údaje opravit, zjištěné výsledky tisknout. V režimu roční statistiky se ukládají údaje, získané z jednotlivých knihoven. Program zpracuje požadované sumáře a současně vypočítá některé ukazatele, charakterizující činnost knihovny. Tyto ukazatele lze sledovat jak pro jednotlivé knihovny, tak pro celé skupiny knihoven - např. MLK jednoho obvodu ap. V současné době je tento modul k dispozici již pouze ve verzi pro Windows 9x.

2.8 *Modul Regionální databáze*

Je to modul, který komfortně řeší zpracování regionálních databází, zejména regionální osobnosti. V současné době obsahuje i evidenci údajů o pracovnících knihovny a přehled o knihovnách, pobočkách, MLK apod. Tento modul nové generace dovoluje v budoucnu zpracovávat libovolnou agendu potřebnou pro veřejnou knihovnu. Vkládání dat podstatně usnadňují slovníky, které systém automaticky doplňuje. Podobně jako ostatní moduly dovoluje rychlé vyhledávání informací podle jakéhokoli kritéria. Výsledky vyhledání jsou k dispozici v několika formátech na obrazovku nebo tiskárnu. Pro další zpracování výsledků vyhledání je modul vybaven exportem do textových editorů.

2.9 *Modul Výměnné soubory*

Modul umožňuje snadnou a přesnou evidenci výměnných souborů knih. Na zvolenou knihovnu je možné vytvářet výměnné soubory v minimálně měsíčním intervalu. Vlastní evidence je velmi snadná a využívá technologie čárového kódu. Při vytváření výměnného souboru je uživatel automaticky upozorněn na případné zapůjčení knihy jiné knihovně a na skutečnost, že kniha nebo titul byla již knihovně v předchozím období zapůjčena. Modul dále umožňuje mezi knihovnami evidenčně převádět celé výměnné soubory nebo jejich části. Ke konkrétní knihovně je možné zobrazit kompletní přehled všech vypůjčených knih. Zároveň lze získat kompletní historii výpůjček vybrané knihy či titulu. Modul umožňuje zobrazit či vytisknout seznam knih zvoleného výměnného souboru členěný do tematických oblastí.

2.10 *Informační modul - Adresář firem*

Slouží k evidenci údajů o firmách a organizacích, nejčastěji z vašeho regionu. Každý záznam může mít vyplněna tato vstupní pole : Název a podnázev, 2 adresy, 4 telefony, 2 faxy, jméno a funkci kontaktní osoby, nekonečný počet oborů působení (z toho jeden hlavní), 2 pracovní doby, neomezenou poznámku, informační pramen, datum poslední aktualizace. Při vkládání je možno v některých polích využít slovníky. Opravy záznamů lze provádět v klasickém rozděleném okně s možností řazení, filtrování a hledání. Profesionální vyhledávání podle libovolného údaje umožňuje výstup na obrazovku / na tiskárnu - v podobě jednořádkové sestavy názvů a adres nebo v podobě kompletních formátovaných záznamů. Tisknout je možné všechny nebo jen označené záznamy.

2.11 *WWW Server LANius*

Základní produkt pro knihovny, které chtějí nabídnout svůj fond uživatelům WWW služby celosvětové sítě INTERNET. Produkt umožňuje z jakéhokoliv místa připojeného do sítě INTERNET snadno vyhledávat v dokumentech, které jsou zpracovány v knihovním systému LANius. WWW server dovoluje vyhledávat v těchto typech dokumentů: knihy, AV média, analytický rozpis periodik a periodika. Pro nasazení WWW serveru LANius je nezbytný výkonný počítač Pentium s operačním systémem Windows NT, který je připojený pevnou linkou do sítě INTERNET. Pokud Vaše knihovna není připojena do sítě INTERNET pevnou linkou a přesto máte zájem prezentovat Vaše dokumenty na síti INTERNET, obraťte se na naši firmu. WWW server je možno vyzkoušet na adrese: www.vkta.cz\lanius.

2.12 *LANius R - Revizní modul*

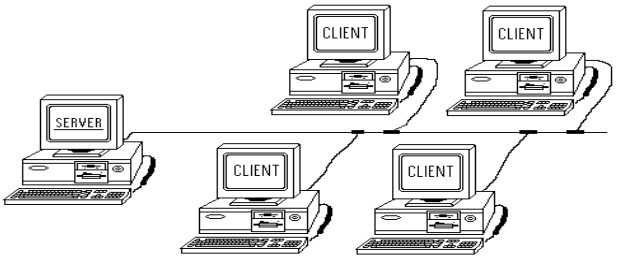
Představuje jednoduchou a rychlou možnost, jak provádět na jednotlivých odděleních knihovny revizi fondu. Podmínkou pro využití revizního modulu je několikaměsíční používání výpůjčního protokolu (3.modul výpůjční protokol), aby v systému byl úplný přehled o výpůjčkách. Během revize se porovnávají knihy uložené v počítači, jež nejsou půjčené čtenářům, s exempláři fyzicky přítomnými v půjčovně. Pro snadné, rychlé a bezchybné porovnání se používá technologie čárových kódů. Pomocí ručních scannerů používaných při půjčování se načítají knihy pro porovnání. Výsledkem práce na oddělení je vytištěný seznam pravděpodobně ztracených knih. Na základě výsledného seznamu vygeneruje modul konečný protokol o provedení revize knih. fondu.

3. VÝZNAM A VÝHODY SÍŤ. USPOŘÁDÁNÍ

Počítačové sítě jsou charakteristické pro moderní a výkonné informační systémy. Při použití sítě získává využití počítačů novou dimenzi. Všeobecně je poslední desetiletí dvacátého století označováno za období spojování počítačů a tím i budování sítí.

Základní vlastností každé počítačové sítě je možnost práce více uživatelů ve stejném okamžiku se stejnými daty - například u tří počítačů se ukládá knižní fond, u čtvrtého počítače obsluha opravuje záznam z minulého dne a na pátém počítači se zpracovává statistika za minulý měsíc. Toto všechno může probíhat díky síti najednou. Velmi důležité je i to, že změna v datech provedená na jednom počítači se projeví v zápětí také na ostatních počítačích v síti. Tato základní vlastnost sítě je využívána zejména v modulu vstupu údajů, kdy lze současně z několika pracovišť vkládat knihovní záznamy.

Další vlastností sítí je možnost společného využívání (sdílení) drahých přístrojů všemi počítači. Například laserových tiskáren nebo pevných disků s velkou kapacitou. Několik slov k vlastnímu uspořádání sítě. Základ tvoří hlavní počítač, nazývaný **server**. Většinou jde o rychlý výkonný počítač s pevným diskem o velké kapacitě, na kterém budou všechny společné programy a data. Ostatní počítače mohou být méně výkonné a nemusí mít pevný disk. Nazývají se pracovní stanice (klient). Jsou propojeny kabelem s hlavním počítačem - serverem. Vzdálenost mezi serverem a jednotlivými stanicemi může být až půl kilometru, což plně dostačuje, počítáme-li s umístěním sítě v jedné budově.

Obr. 1. Schéma počítačové sítě

Počet stanic v síti volíme dle možností a potřeb. Počítačová síť vzniká už propojením dvou počítačů. Kdykoli je možno začlenit či vyjmout další počítače - stanice. Samozřejmostí je propojení do sítě počítačů různých značek a typů standardu PC.

Nezanedbatelnou otázku představují náklady na vybudování počítačové sítě. Výraznou položkou je zde řídící počítač - server, zde je nutné si uvědomit, že je to „srdce“ celé sítě a na jeho výkonu závisí výkon celé sítě. Důležitou vlastností serveru musí být také provozní spolehlivost. Na ostatní počítače již nejsou kladeny takové nároky, a proto jde většinou o levnější techniku. Doporučený síťový software, jsou výrobky firmy NOVELL nebo MICROSOFT. Pro použití v malých až středních organizacích je to síť MS WINDOWS 98 a pro větší knihovny robustní a výkonný NETWARE 4.20 nebo nová verze 5.1. Druhou alternativou se jeví nová, moderní síť firmy Microsoft WINDOWS NT nebo nová verze WINDOWS 2000 server.

V počátečním období, vkládání údajů stačí i pro střední knihovnu levná síť WINDOWS 98. Velkou výhodou je, že hlavní počítač - server je zároveň pracovní stanicí. Praktický počet stanic je však omezen maximálně na 4-5. Druhým omezením těchto levných sítí je počet uložených záznamů. Dle našich praktických zkušeností je hranice provozuschopnosti malé levné sítě 20-30 tisíc záznamů knih v systému. Pokud se jejich počet blíží této hranici množí se problémy při práci z více stanic najednou. Poté je již nezbytný přechod na výkonnou síť NOVELL NETWARE nebo WINDOWS 2000.

Výkonná síť NOVELL NETWARE 4.20 nebo nová 5.11 je známá tím, že hlavní počítač - server je zcela vyhrazen pro řízení sítě a nedá se z něj pracovat se systémem LANius. Výkon a spolehlivost této sítě je však nezbytným předpokladem pro střední a větší knihovny. Její zakoupení je jednou z podmínek pro spouštění automatizovaného výpůjčního protokolu.

Před nákupem jakékoli sítě doporučujeme konzultovat celou věc s autory systému nebo s nejbližším autorizovaným servisním bodem. Zavedení počítačové sítě do knihovny je velká změna i pro obsluhu. Některé návyky z doby kdy knihovna měla jeden počítač nebo více nepropojených počítačů se musí změnit.

Často při prvních dnech či týdnech provozu nové sítě vyplynou problémy, které postupně garant sítě musí odstraňovat. Počítačová síť je mnohem složitější celek než samotný počítač. Její činnost může ovlivňovat libovolná součást libovolného počítače nebo nastavení libovolného připojeného zařízení. Diagnostika a určení příčin problémů se sítí počítačů je obtížná a časově náročná.

Z výše uvedených důvodů by dodavatel sítě měl garantovat její funkčnost nejen v okamžiku předání ale i později. Dodavatelem by měla být vyspělá místní firma, která bude zárukou dlouhodobého servisu vaší sítě. V ideálním případě je firma dodavatelem kompletně počítačů tiskáren i vlastní sítě v cele knihovně.

4. VÝZNAM A VÝHODY ČÁRKOVÉHO KÓDU

Čárkový kód je moderní technologie, využívaná ve vyspělých západních zemích zejména v obchodech, skladech, ale i v knihovnách. Je to systém, který do značné míry zjednodušuje manipulaci a evidenci zboží s důrazem na bezchybnost informací.

Základ tvoří štítky s čárkovým kódem, které v tomto případě označují každou knihu a každý čtenářský průkaz. Informace, které jsou zakódovány na štítcích, jsou evidenční čísla - u knih je to přírůstkové číslo, u čtenářů evidenční číslo čtenáře. Kódovaná informace v podobě skupiny čárek je čtena pomocí různých zařízení. Jsou to optická pera, scannery nebo laserové snímače. V případě knihovního systému LANius bývá nejčastěji použita optimální varianta - optické CCD scannery.

Je to zařízení v podobě malého „vysavače“, které je spojeno s počítačem pomocí kabelu. Obsluha přiloží scanner ke štítku s čárkovým kódem na knize či průkazu a v počítači se okamžitě automaticky uloží evidenční číslo. Hlavní výhodou je zamezení chyb (překlepů) při vkládání čísel z klávesnice. Zároveň je zřejmé, že tento způsob obsluhy čtenářů je několikrát rychlejší než klasický způsob evidence a odpadá používání knižních lístků.

Čárkový kód, který používáme, je průmyslový standard označovaný jako **EAN 13**. Tento typ umožňuje kódovat maximálně dvanáctimístné číslo, to znamená až 9 999999 knih jednoho fondu. Prvních 5 číslic tvoří celostátně přidělovaný prefix. Jeho hlavním účelem je identifikace knihovny v rámci celé republiky. Důležitou vlastnost kódu EAN představuje kontrolní součet, což je opatření, které prakticky zamezuje chybnému načtení evidenčních čísel.

Štítky (etikety) s čárkovým kódem se tisknou na obyčejných jehličkových tiskárnách. Jedinou podmínku pro bezchybné čtení kódu je kvalita pásky v tiskárně. Vlastní tisk se provádí na zvláštní papír, na kterém jsou umístěny samolepící štítky - etikety. Rozměry štítku byly zvoleny s ohledem na velikost jednoho čárkového kódu na 65 x 41 mm. V současnosti používáme papír, kde je na jedné straně umístěno 21 štítků ve třech sloupcích. Adresa dodavatele: KH-SOFT, Ortenova 62, Kutná Hora, 284 01.

Etikety se po vytisknutí vlepují na konec knihy na předsádku do levého horního rohu. Důvodem tohoto umístění je snaha o zachování co nejdelší čitelnosti čárkového kódu.

Tisk štítků na čtenářské průkazy je součástí modulu výpůjčního protokolu. Tisk štítků pro knihy je začleněn do modulu vkládání údajů. Vlastní využívání této technologie tvoří součást modulu výpůjčního protokolu.

5. ZÁKLADNÍ POŽADAVKY SYSTÉMU

Knihovní systém LANius je určen pro osobní počítače řady PC 386, 486 a vyšší kompatibilní s IBM. Vlastní systém byl vytvořen v relačním databázovém systému **Microsoft FoxPro verze 2.5** a byl od počátku vyvíjen pro nasazení v počítačové síti. LANius používá pro ukládání dat diakritiku bratří Kamenických.

Pro jeho provoz v síti je nutný operační systém MS-DOS od verze 3.30 (nejlépe však verze 6.22) a síťový software standardu NOVELL či WINDOWS. Tyto síťové programy mají své vlastní rozdílné nároky na technické vybavení.

5.1 *Server*

Typ počítače	Pentium III., 600 Mhz, 128 MB RAM
Velikost disku	10 GB - 20 GB
Obrazovka	VGA COLOR nebo žádná
Myš	Jakákoli

5.2 *Pracovní stanice*

Typ počítače	Pentium Celeron, 600 Mhz, 32 MB RAM
Velikost disku	10 GB
Obrazovka	VGA COLOR
Myš	Jakákoli

5.3 *Obecné požadavky*

Operační systém	MSDOS, DRDOS, Windows 9x
Typ sítě	ETHERNET - TP rozvody 10/100 MB
Software	Novell Netvare,Windows 9x, NT, 2000

Je samozřejmé, že knihovní systém LANius může být provozován na samostatném počítači standardu PC. Minimální konfigurace pro toto variantu je následující.

Typ počítače	PC AT 386, 33 Mhz, 4 MB RAM
Velikost disku	100 MB
Obrazovka	Color VGA
Myš	Jakákoli

5.4 *Ostatní technické vybavení systému*

Tiskárny - 9 jehličková A3 např. EPSON FX 1050, 1170, 1180
- 9 jehličková A4 např. EPSON FX 850, 870, LX 300+, FX 880

Tiskárny musí podporovat českou diakritiku v kódování bratří Kamenických.

6. VŠEOBECNÉ PROVOZNÍ POKYNY

6.1 *Základní pravidla a návyky*

Při spuštění počítače, který má samostatně napájený monitor, zapneme nejprve monitor a poté samotný počítač. U běžných současných typů PC je monitor napájen přímo přes počítač, proto vypínač monitoru nevypínejte. Při vypnutí počítače je zároveň odpojen i monitor. Vyvarujte se vypnutí počítače během činnosti programu. **Počítač vždy vypínejte až po ukončení práce s programem. Nedodržení této zásady může vést k poškození dat knihovního fondu!**

6.2 *Zásady práce s tiskárnou*

Pokud je k počítači připojena tiskárna, nejprve zapněte tiskárnu, zkontrolujte, zda je v ní připraven papír a poté zapněte počítač. Pokud se počítač při startu zastaví a na obrazovce je hlášení týkající se připravenosti tiskárny, je zřejmé, že tiskárna je buď vypnutá nebo je sice zapnutá, ale nemá připraven papír. Připravenost tiskárny poznáte podle rozsvícené (blikající) zelené kontrolky ON LINE.

Do starších tiskáren se při startu počítače zavádí česká sada znaků. V případě vypnutí tiskárny síťovým vypínačem přestane při opětovném zapnutí tisknout české znaky - diakritiku. V tomto případě je nutné z vodorovného menu jakéhokoli modulu použít volbu **čeština**. Před provedením této volby musí být tiskárna zapnutá a musí svítit kontrolka ON LINE. Nové typy tiskáren umí již tisknout česky od výrobce.

6.3 *Zapnutí české klávesnice*

Po spuštění počítače a nahrání systému LANius se na obrazovce běžně zobrazují české znaky. Zároveň pro psaní textů nemusíte přepínat ovladač klávesnice. Standardně je rozložení kláves shodné s psacím strojem (Consul). Avšak například pro napsání speciálních znaků uvedených na klávesnici v horní řadě můžete ovladač klávesnice přepnout. Přepnutí se provádí kdykoli během práce krátkým stiskem klávesy [Scroll Lock]. Ozve se tón, který potvrzuje vypnutí české klávesnice. V případě opětovného stisku klávesy se opět zapíná česká klávesnice. Po stisku se také ozve tón, ale odlišný od tónu při vypnutí. Takto je možno snadno volit různé režimy klávesnice. U většiny klávesnic je stav indikován zelenou diodou Scroll Lock v pravém horním rohu klávesnice. Standardní ovladače dodávané se systémem LANius dovolují upravit nastavení pomocí parametrů. Seznam parametrů vypíše každý ovladač po aktivaci s parametrem /h.

Názvy ovladačů: obrazovka - VGAKAMP klávesnice - KBILAN

6.4 *Základní pravidla pro síť WINDOWS 9x*

Nejdůležitější řídící počítač v síti se nazývá server. Pro něj platí:

- zapíná se vždy jako první, před ostatními počítači (stanicemi)
- Vypíná se jako poslední, až poté co se obsluha přesvědčila, že všechny ostatní počítače v síti jsou již vypnuté. Počet počítačů, které jsou ještě připojené k síti, zjistíte při vypínání serveru pomocí tlačítka **Start** volba **Vypnout…** Na ostatních počítačích v síti (stanicích) je nezbytné dodržovat zásadu, že před vypnutím zvolíte z hlavního menu **Start** volbu **Vypnout…**

6.5 *Zálohování dat*

Zálohování dat je řešeno ve třech stupních. Bezpečnostní kopie se provádějí na řídícím počítači (serveru) na sady disket, a to nejlépe formátu 3.5“. Zálohování aktivujete z hlavního menu pomocí volby **Zálohování dat na diskety**. Z narůstajícím počtem záznamů je tento způsob zdlouhavější a vyžaduje několik disket jednoho formátu. Tyto zálohy je vhodné provádět každý den, nejlépe střídavě na dvě sady disket. Druhý stupeň je denní zálohování, prováděné po síti na disk jedné ze stanic pomocí volby **Zálohování dat na disk**. Během obou stupňů zálohování je možné normálně pracovat v systému LANius. Třetí stupeň je automatické ONLINE zálohování důležitých dat výpůjčního protokolu, které probíhá bez zásahu obsluhy.

6.6 *Oprava indexů po Resetu či vypnutí PC*

V případě násilných přerušení běhu programu na stanicích či dokonce na serveru je pravděpodobné poškození integrity části dat. Často je počítač vypnutý tlačítkem RESET v domnění, že se nic nemůže stát. Přesto je program LANius po každé více či méně poškozen. Tento stav poškození je částečně automaticky rozpoznán - při práci program informuje o poškození zprávou **Opravuji poškozený soubor**. Bohužel systém není schopen zachytit všechny stavy poškození dat. Typickým příznakem poškození dat je zastavení činnosti programu v místě ukládání záznamů. Ve všech těchto případech se situace plně normalizuje aktivací volby v hlavním menu **Oprava indexových souborů**. Také tato volba je přístupná pouze na serveru a platí pro její použití zásada, že všechny stanice musí být buď vypnuté nebo v hlavním menu. **Nikdo nesmí v této době pracovat přímo v systému LANius**. Po provedení obnovení indexů - opravy může začít práce na ostatních počítačích v síti. Na počítačích s WINDOWS je nezbytné provést kontrolu souborového systému na disku PC pomocí programu Scandisk, často se pouští automaticky po restartu PC, ale níto pravidlo. Ruční kontrolu provedete ze základního menu Start>Programy>Příslušenství>Systémové nástroje>SCANDISK.

7. OBECNÝ POPIS OVLÁDÁNÍ

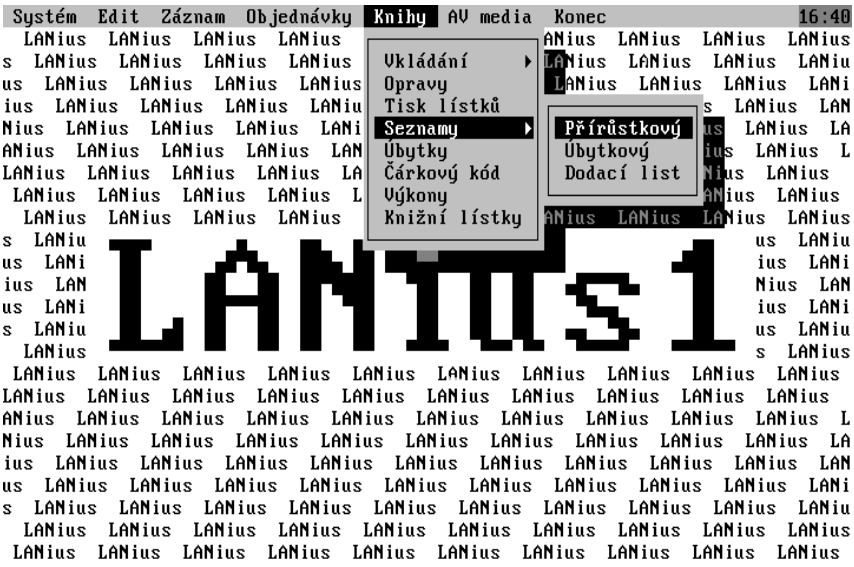
7.1 *Popis základních prvků ovládání*

7.1.1 Menu - nabídka

Menu knihovního systému LANius je řešeno moderní formou tzv. *pull down* menu. Základem tohoto typu menu je vodorovná nabídka. Tato základní nabídka, umístěná na první řádce obrazovky nahoře, je vždy viditelná. (viz. obr. 2). Obsahuje hlavní volby programu. Po aktivaci volby vodorovného menu se objeví svislé menu s příslušnými možnostmi, odpovídajícími vybrané volbě. Po výběru ze svislého menu se v některých případech zobrazuje ještě jedno svislé menu, nabízející další možnosti.

Výhodnou vlastností je schopnost vyvolání dalších režimů práce bez nutnosti ukončení rozpracované činnosti v jiné části programu. Například během vkládání můžete spustit režim oprav, ale i třeba tisk statistického výkazu.

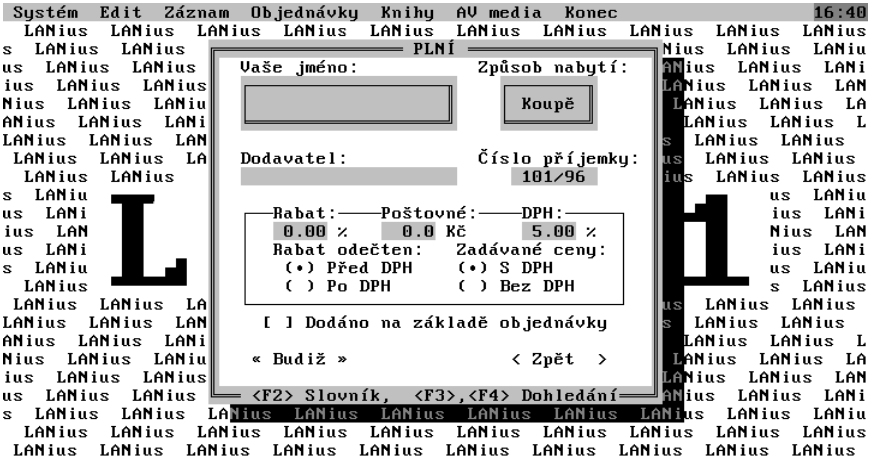
Kombinovat doporučujeme však režimy, které na sebe navazují. Některé kombinace mohou způsobit neočekávané reakce. Zároveň upozorňujeme na zvýšené nároky systému na operační paměť počítače při kombinování režimů v systému LANius.

Obr. 2. Menu systému LANius

7.1.2 Dialogová okna

Dialogová okna jsou základní nástroje, které slouží k upřesnění činnosti, požadované obsluhou. Jsou to orámovaná okna velikostně menší než obrazovka. V horní části rámu je nadpis, který charakterizuje činnost a význam okna. Součást každého dialogového okna tvoří standardní ovládací prvky a tlačítka **<Budiž>**, popřípadě **<Zpět>** a **<Konec>**. První z těchto tlačítek spouští činnost, která je uvedena jako nadpis (jméno) dialogového okna. Druhé nebo třetí tlačítko slouží k opuštění okna a návratu do menu bez provedení činnosti. (viz. obr. 3)

Obr. 3. Dialogové okno

V některých situacích je na obrazovce více oken najednou. Pouze jedno z nich je v popředí a je aktivní. Výběr jiného okna, se kterým chcete pracovat, provedete myší tím, že na jeho plochu nastavíte ukazatel myši a stisknete levé tlačítko myši. Pokud to nelze provést je nutné nejprve ukončit práci v aktivním okně.

7.1.3 Hlášení a zprávy

Jsou to malá okénka, která se objevují vždy v pravém horním rohu obrazovky. Mají především úlohu informovat, to znamená podat zprávu o provedení určité činnosti popřípadě o činnosti, která právě probíhá. Tento typ hlášení automaticky zmizí po ukončení činnosti nebo po prvním pohybu myší.

Druhý typ hlášení je upozornění na určitou chybu obsluhy. Toto hlášení je zobrazeno a zmizí až po stisku libovolné klávesy či levého tlačítka myši. Pak je nutné opravit příčinu (chybu), na kterou hlášení upozorňovalo.

7.2 Ovládání menu a oken

Následuje popis ovládání systému pomocí myši i pomocí klávesnice. První způsob ovládání myší je mnohem jednodušší a příjemnější než pomocí klávesnice. Z těchto důvodů doporučujeme používat myš jako základního nástroje na ovládání programu. Popis je členěn dle jednotlivých ovládacích prvků. Vždy je popsáno ovládání pomocí myši a poté pomocí klávesnice.

7.2.1 Menu - ovládání myší

Výběr volby - nastavíte ukazatel na požadovanou volbu a stisknete levé tlačítko myši. Stejný postup platí i u ostatních svislých menu.

Výběr volby (druhý způsob) - stisknete a dále držte levé tlačítko myši a pohybujte myší v menu. Jakmile se označí požadovaná volba, uvolníte tlačítko myši. Tento způsob je nejrychlejší, ale vyžaduje určitou zkušenost obsluhy.

Zrušení svislého menu - nastavíte ukazatel na volnou plochu mimo menu a stisknete levé tlačítko myši.

Aktivace menu uprostřed práce v určitém režimu - nastavíte ukazatel myši na požadovanou volbu a stisknete levé tlačítko myši.

7.2.2 Menu - ovládání klávesnicí

Výběr volby - pomocí kurzorových kláves označíte odlišnou barvou požadovanou volbu a stisknete klávesu [ENTER]. Rychlejší výběr zajišťují tzv. horké klávesy. Jsou to většinou počáteční písmena voleb, zbarvené jinou barvou nebo podtržením. Stiskem určité klávesy se aktivuje příslušná volba. Ve svislých menu se provádí výběr obdobným způsobem.

Zrušení svislého menu - stisknete tlačítko [ESC]

Aktivace menu uprostřed práce v určitém režimu - stisknete klávesu [ALT], tím je aktivováno horní řádkové menu. Dále postupujete jako při výběru volby. Pro některé volby lze použít rychlou volbu tzv. horké klávesy. Například režim **Zpráva** lze kdykoli vyvolat pomocí [CTRL] + [P].

7.2.3 Dialogová okna - ovládání myší

Výběr okna - nastavte ukazatel myši do prostoru požadovaného okna a stisknete levé tlačítko myši.

Posunutí okna - nastavte ukazatel myši do prostoru horního rámu okna, stisknete a držte levé tlačítko myši. Pohybem myši posuňte okno na požadované místo.

7.3 *Ovládání jednotlivých prvků*

7.3.1 VÝBĚR

Příklad:

Výběr je ovládacím prvkem systému LANius a slouží k výběru jedné možnosti (hodnoty) z několika nabízených.

Myš - Ukazatel myši nastavíte do rámečku výběru a stisknete levé tlačítko myši. Tlačítko držíte stále stisknuté a pohybem myší směrem nahoru nebo dolů zvolíte požadovanou hodnotu. Jakmile je odlišně zbarvena, uvolníte tlačítko myši. Tím je výběr proveden a vybraná hodnota se zobrazí v rámečku výběru.

Klávesnice - Výběr, který chcete použít, musí být aktivní. (Při ovládání klávesnicí je aktivní prvek zobrazen odlišnou barvou.) Volbu aktivního prvku z několika prvků v dialogových oknech provádíte kurzorovými klávesami. Aktivní výběr otevřete klávesou [ENTER] nebo [SPACE]. Po objevení nabídky hodnot vybíráte požadovanou hodnotu pomocí kurzorových kláves. Vybraná volba je opět označena odlišnou barvou. Výběr ukončujete klávesou [ENTER]. Tím je volba provedena a vybraná hodnota se zobrazí v rámečku výběru.

7.3.2 TLAČÍTKO

Příklad: **<Použití>**

Tlačítko je základním ovládacím prvkem systému LANius. Stisknutím se spouští činnost, kterou popisuje název tlačítka. Speciální často používaná tlačítka jsou:

<< Budiž >> - tlačítko pro pokračování (doporučované)
< Zpět > - tlačítko pro návrat bez uložení
< Konec > - tlačítko pro ukončení režimu

Myš - Ukazatel myši nastavíte do rámečku tlačítka a stisknete levé tlačítko myši, tím je volba provedena.

Klávesnice - tlačítko, které je vybrané se liší barvou. Výběr tlačítka se provádí kurzorovými šipkami popřípadě tabulátorem. Jakmile je tlačítko vybrané, aktivujte je stiskem klávesy [ENTER] nebo mezerníkem.

Rychlá volba doporučovaného tlačítka << Budiž >> - se provádí kdykoli stiskem kombinace kláves [CTRL] + [ENTER].

7.3.3 PŘEPÍNAČ

Příklad: **(o) Tiskárna ( ) Obrazovka**

Přepínač je ovládacím prvkem systému LANius. Slouží k nastavení některé vlastnosti z několika variant. Současně lze však zvolit pouze jednu variantu - například výstup buď na tiskárnu nebo obrazovku.

7.3.4 VOLIČ

Příklad:
[ ] Fotografie
[X] Obrázky
[X] Přílohy

Volič je ovládacím prvkem systému LANius. Slouží k zapnutí či vypnutí určitých vlastností z několika možných. Současně lze zvolit více než jednu možnost. Používá se například při popisu vybavení dokumentu přílohami.

7.3.5 VSTUPNÍ POLE

Příklad: **Autor:**

Vstupní pole je úsek obrazovky umožňující vložení libovolného textu pomocí klávesnice. Ukončení vkládání se provádí klávesou [ENTER].

Vložený text je možné opravovat speciálními klávesami:

Kurzorové šipky	- pohyb o znak zpět a vpřed
BACKSPACE	- smazání znaku před kurzorem
INSERT	- přepisování/vkládání znaků
DELETE	- smazání znaku pod kurzorem
HOME	- skok na první znak
END	- skok na poslední znak
[CTRL] + [Y]	- Vymazání textu od pozice kurzoru doprava.

Pokud vstupní pole má více řádků pokračuje text v dalších řádcích bez rozdělovacích znamének. Pokud slovo textu přesně končí v první řádce vstupního pole, pokračujete ve druhé řádce vstupního pole mezerou. Pokud se například pouze první písmeno slova vkládaného textu vejde na konec první řádky vstupního pole zůstane zde a na druhou řádku pokračuje druhé a další písmena slova. Ve vstupních polích, která mají více jak dvě řádky dochází k automatickému formátování slov na řádky. S tohoto důvodu jsou pole delší než je maximální ukládaná délka.

Pohyb mezi vstupními poli je umožněn kurzorovými šipkami nebo jednodušeji pomocí myši.

8. VOLBY SYSTÉM

8.1 *Čeština do tiskárny*

Pro snadnější manipulaci se staršími tiskárnami , které nemají zabudován tisk českých znaků se používá tato volba. Aktivací se provádí do tiskárny takzvaný Download českých znaků. Tuto volbu je možno použít pro devítijehličkové tiskárny EPSON, které umožňují nahrání znakové sady. Nejčastěji se jedná o typ EPSON FX 850,1050 nebo FX 870,1170. Před aktivací této volby je nezbytně nutné, aby tiskárna byla připravená. V tiskárně musí být papír a svítí nebo bliká zelené světlo ONLINE. Pokud volbu aktivujete v době kdy není tiskárna připravena. Program se zastaví a čeká. V tomto stavu nelze program ovládat ani myší ani klávesnicí. Je nutné připravit tiskárnu a poté krátce stisknout klávesu [R]. Pokud byla volba aktivována omylem, stiskněte krátce klávesu [A]. Pokud máte připojený jiný druh tiskárny nebo devíti jehličkovou tiskárnu jiného typu či výrobce, může tato volba způsobit neočekávaný tisk nesmyslných znaků na tiskárně. V tomto případě tiskárnu vypněte a znovu zapněte.

8.2 *Kalkulačka*

Tato volba zobrazí jednoduchou kalkulačku pro provádění matematických výpočtů. Kalkulačka disponuje základními matematickými operacemi a jednoduchou pamětí mezivýsledků.

Volba je k dispozici pouze v okamžiku práce v některém dialogovém okně. V době kdy je prázdná pracovní plocha ji nelze vyvolat. Její umístění na pracovní ploše obrazovky lze standardním způsobem pomocí myši měnit.

Samotné ovládání kalkulačky lze provádět pomocí klávesnice využitím numerického bloku v její pravé části nebo pomocí myši. Ve druhém případě nastavíte ukazatel myši na požadované tlačítko kalkulačky a stisknete levé tlačítko myši.

Ukončení používání kalkulačky a její odstranění z obrazovky provedete stiskem klávesy [ESC] nebo pomocí myši. Ve druhém případě nastavíte ukazatel myši do levého horního rohu kalkulačky a stisknete levé tlačítko myši. Aby bylo možné kalkulačku odstranit, musí být na pracovní ploše alespoň jedno dialogové okno.

8.3 *Lokální nastavení - tiskárny*

8.3.1 Popis funkce

Tento pomocný režim usnadňuje nastavení různých tiskáren pro tisk široké škály výstupů všech modulů knihovního systému LANius. Jedná se o lokální nastavení, které se ukládá na konkrétní pracovní stanici a platí tedy pouze pro ni. Na jiném počítači může být nastavení odlišné podle toho jaké tiskárny jsou zde připojeny nebo dostupné z lokální sítě.

8.3.2 Popis ovládání

Režim Lokální nastavení tiskáren aktivujte z vodorovného menu volbou *Systém* z libovolného modulu. Po aktivaci následuje zobrazení dialogového okna. V něm je možné definovat až čtyři různé tiskárny připojené pomocí paralelního nebo sériového rozhraní. V případě že se jedná o síťovou tiskárnu je nutné ve vlastnostech tiskárny nastavit zachytávání portu (zásuvky) pro DOSové aplikace (LANius) a sice na některý volný LTP port. Jedna z definovaných tiskáren je nastavena jako výchozí (tečkou). Znamená to, že pokud obsluha před tiskem neuvede číslo tiskárny na kterou požaduje výstup bude tisk proveden na této výchozí tiskárně. Změnu nastavení kteréhokoliv řádku (tiskárny) provedete pomocí tlačítka <Změnit> na konci řádků v pravo. Poté se objeví dialogové okno, které umožňuje výběr typu tiskárny z těchto možností:

Volba	Komentář
EPSON 9 jehličková	Základní nastavení pro všechny typy jehličkových tiskáren.
EPSON 24 jehličková	Speciálně pro EPSON LQ, STAR LC 24….
HP LaserJet 4 a víš	Laserové tiskárny podporující jazyk PCL3
HP DeskJet a kompatibilní	Inkoustové tiskárny podporující jazyk PCL 5 kromě HP např: Canon BubbleJet, Epson Stylus,…

U prvních dvou voleb je volič překladu do kódování LATIN2. Aktivujte jej v případě že Vaše tiskárna nemá přímou podporu kódování Kamenický (MJK, CP895), ale má kódování LATIN2 označované jako CP852. Tato možnost je často výhodnější než zprovoznění downloadu. Jako poslední vyberete myší port (zásuvku), ke které je tiskárna připojena.

Pro druhé dva typy tiskáren (laserové a inkoustové) je většinou vhodné aktivovat volič Přepínání 437/852, kterým docílíte automatické nastavení tiskárny na kódování LATIN2 ze standardní znakové sady US (CP437). Překlad výstupu z Kamenických do LATIN2 je pak zajištěn automaticky.

Důležité upozornění: LANius je aplikace původně určená pro PC s operačním systémem DOS, pro který jsou nebo spíše byly typické jehličkové tiskárny. Veškeré tiskové výstupy jsou testovány na těchto typech tiskáren, konkrétně EPSON LX 300. S postupem doby moduly knihovního systému začaly podporovat i moderní tiskárny laserové a inkoustové, nicméně specifika knihovnických tištěných výstupů nedovolují plnohodnotné nasazení těchto moderních tiskáren. Konkrétně tisk katalogizačních lístků na tvrdé kartony - pruhy o délce 50-100 cm je schopna vytisknout pod WINDOWS pouze jehličková tiskárna. Rovněž tisk čárkových kódů hendikepuje jinak levné a kvalitní inkoustové tiskárny, neboť čerstvě vytištěné čárkové kódy se rozmazávají a jejich obrysy nejsou dostatečně kontrastní. Proto je tisk kódů těmito tiskárnami na vlastní nebezpečí a firma LANius s.r.o. ho nedoporučuje. Společnou nevýhodou s laserovými tiskárnami je stránkový způsob tisku kódů, tudíž mnoho drahého odpadu. Je na zvážení knihovny jaké typy tiskáren zvolí.

8.4 *Exit*

Tato volba na rozdíl od předchozí je velice vážná a důležitá. Cizím slůvkem Exit se i u nás označují nouzové východy v budovách. V našem případě jde o nouzové, ale korektní ukončení některého modulu systému LANius. Použití této volby je poslední možností před násilným ukončením programu tlačítkem počítače RESET nebo vypnutím počítače síťovým vypínačem. Toto ukončení je nezbytné v okamžiku, kdy program na ovládání nereaguje nebo je ovládání programu omezeno. Důvody takového selhání programu mohou být různé. Ve většině případů jsou příčiny známé. Proto není problém je odstranit.

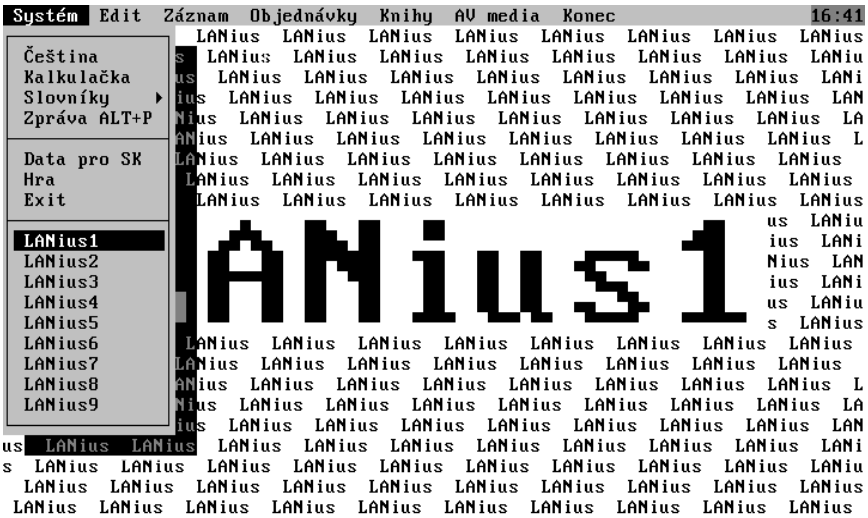
Pokud se podaří aktivovat tuto volbu, dojde k ukončení modulu a návratu do hlavního menu. V tomto případě nemusíte následně provádět obnovu indexových souborů.

V případě kdy nejde volbu použít a nezbude než násilně program ukončit vypnutím počítače je nezbytné ihned po opětovném zapnutí provést obnovu indexových souborů. Jedině tak se opraví poškození dat, ke kterému mohlo dojít.

8.5 *Přechod do ostatních modulů*

Všechny základní moduly knihovního systému LANius obsahují efektivní možnost přechodu do ostatních částí systému. Této přechod je mnohem rychlejší nežli ukončení práce s jedním modulem a startování jiného modulu z hlavního menu. Rychlý přechod mezi jednotlivými moduly je důležitý zejména pro malé knihovny s jedním počítačem.

Volby přechodu do jednotlivých modulů se nacházejí v menu *Systém* jako poslední oddělené vodorovnou linkou. Představují je čísla modulů. Volitelné jsou však pouze ty moduly, které knihovna vlastní nebo které jsou v síti k dispozici. Ostatní moduly jsou nevýrazně zobrazeny na barevných monitorech zelenou barvou.(Viz obr. 4)

Obr.4 Volby přechodu do ostatních modulů

Před aktivací volby přechodu je nezbytné ukončit všechny režimy stávajícího modulu. Uzavřít dialogová okna, aby pracovní plocha obrazovky byla prázdná. Pokud tato podmínka není splněna není přechod do jiného modulu proveden.

Po aktivování některé dostupné volby dojde k okamžitému spuštění příslušného modulu. O tom svědčí změna voleb vodorovného menu a zejména nápis ve prostředku obrazovky. Přechod z modulu do modulu lze libovolně kombinovat a opakovat.

Pouze do 5. modulu není možný přechod. Důvodem je zcela odlišná konstrukce i funkce tohoto modulu.

9. VOLBY EDIT

Pro snadnější manipulaci s textem obsahují všechny moduly knihovního systému LANius ve vodorovném menu nabídku *Edit*. Po aktivaci této nabídky se objeví svislé menu, obsahující čtyři volby, které můžete aktivovat kdykoli během práce v systému pomocí tzv. horkých kláves.

9.1 *Označ údaj CTRL+A*

Tato volba slouží k označení (selekci) textu, se kterým se bude dále manipulovat. Označení textu libovolného vstupního pole provedete aktivací této volby. Před aktivací však musí kurzor blikat na prvním znaku textu, který chcete označit. Po aktivaci volby je text zřetelně odlišen barvou. Označení textu lze také dosáhnout pomocí myši. Nastavíte ukazatel myši na první znak textu, stisknete levé tlačítko myši a držíte jej. Poté pohybujete myší směrem doprava. Text se označuje odlišnou barvou. Až označíte požadovaný, text uvolníte levé tlačítko myši. Ostatní volby editace pracují s tímto označeným textem.

9.2 *Ulož údaj CTRL+C*

Vybráním této volby je dříve označený text uložen do paměti počítače a později může být kamkoli z paměti zapsán.

9.3 *Zapiš údaj CTRL+V*

Po aktivaci je dříve označený a uložený text zapsán z paměti do vstupního pole, kde byl předtím kurzor. Před aktivací této volby nastavte kurzor na první pozici zleva v požadovaném vstupním poli. Pokud vložený text „uskočil“, vrátíte kurzor na první pozici pomocí klávesy [Home]. Takto zapsaný údaj však stále zůstává v paměti počítače do té doby, než je přepsán uložením jiného textu. Proto můžete zapsání textu provést několikrát do různých vstupních polí.

9.4 *Vymaž údaj CTRL + U*

Spuštěním této volby je dříve označený text vymazán ze vstupního pole a kurzor zůstane na první pozici zleva. Tato volba je aktivována kromě horké klávesy [Ctrl] + [U] také kdykoli stiskem klávesy [DEL].

10. VOLBY ZÁZNAM

V této nabídce vodorovného menu všech modulů jsou k dispozici operace, které se vztahují na určitý vybraný nebo aktivní záznam. Mají smysl pouze v součinnosti s některým režimem příslušného modulu. Nejčastějším režimem, ve kterém využijete voleb nabídky *Záznam* je režim Opravy.

Jednotlivé volby jsou potlačeny nebo naopak zpřístupněny podle toho, jaký režim je používán. V některých modulech jsou zvláštní operace se záznamy, které v jiných modulech nejsou obsaženy. Většina dále popisovaných voleb je standardně ve všech modulech.

10.1 *Jdi na*

Tato volba obsahuje ještě další výběr dvou možností:

První - CTRL+HOME Aktivací této volby se objeví jako aktuální první záznam.

Poslední -CTRL+END Aktivací této volby se objeví jako aktuální poslední záznam.

10.2 *Smazat*

Tato volba dovoluje smazat aktuální záznam. Po její aktivaci se ještě zobrazí varování v podobě červeného okna. Stiskem klávesy [ESC] nedojde ke smazání záznamu, naopak potvrzením pomocí klávesy [ENTER] dojde k nevratnému vymazání záznamu. Je vhodné, aby tuto vlastnost systému používala pouze určená zodpovědná osoba.

10.3 *Kolik ?*

Tato volba slouží k rychlému zjištění počtu uložených záznamů. Operace zohledňuje nastavený filtr. Výsledek je zobrazen v pravém horním rohu obrazovky.

10.4 *Opravit vše*

Tato volba dovoluje opravit v aktuálním záznamu i hodnoty, které nelze běžně změnit. Například přírůstkové číslo knihy. Je vhodné, aby tuto vlastnost systému používala pouze určená zodpovědná osoba.

Rejstřík

C
Consul.....13
Č
Čárkový kód.....11
čeština.....13
D
diakritika.....12
Dialogová okna.....16
Download.....20
E
EAN 13.....11
EPSON.....12; 20
ETHERNET.....12
etikety.....11
F
FoxPro.....12
H
hlášení.....16
I
IBM.....12
INTERNET.....4
K
kalkulačka.....20
klávesnice.....13
klient.....9
kopie.....14
L
LANius s.r.o.....4
laserové snímače.....11
M
Menu.....15
Microsoft.....10; 12
modul.....4
monitor.....13
MS-DOS.....12
myš.....4
N
NETWARE.....10
NOVELL.....10; 12
O
OK Tábor.....5
optická pera.....11
ovladač.....13
P
PC.....4; 12
PENTIUM.....12
Počítačové sítě.....9
pracovní stanice.....9
prefix.....11
Přepínač.....18
scannery.....11
S
server.....9; 10; 14
sítě.....9
SKAT.....4
Š
štítky.....11
T
tiskárna.....13
tiskárny.....20
Tlačítko.....18
U
uspořádání sítě.....9
V
Volič.....19
Vstupní pole.....19
Výběr.....18
W
WINDOWS 95.....12
WINDOWS NT.....10
Z
Zálohování.....14